

HRVATSKI *glasnik*

XXXIV. godina, 9. broj

29. veljače 2024.

cijena 300 Ft

Hrvatski dan na Rackom prelu u Dušnoku

FOTO: STIPAN BALATINAC

6. stranica

Nagrada dr. Živku Gorjancu

3. stranica

„Cvjetna dinamika“

10. stranica

Priznanje Joži Đuricu

14. stranica

Iz dana u dan

Teško je primiti na znanje kako se iz dana u dan naša zajednica smanjuje, postupno gubi svoje članove koji su odrasli u hrvatskom okruženju na koje su i oni sami bili ponosni do kraja života, koji su u obiteljskom gnijezdu upijali hrvatsku riječ, hrvatsku kulturu, hrvatsku molitvu i to sa sobom odnijeli sve do groba. Nisam se iznenadila kad sam vidjela najnovije podatke iz popisa stanovništva o broju pripadnika hrvatske narodnosti odnosno o naglom opadanju broja onih koji smatraju hrvatski svojim materinskim jezikom ili ga rabe u svakodnevici i krugu bližnjih. Kao novinarka iz dana u dan susrećem se s tim problemom. Sve je manje sugovornika kojima govoriti na hrvatskom jeziku ne predstavlja problem. Oni su uglavnom učitelji, odgojitelji koji su diplomirali na hrvatskim visokim školama, fakultetima, ali već njihovi potomci ne govore ili slabo govore hrvatski jezik. Većinom se kod stanovnika treće dobi čuje sigurna hrvatska riječ ili među naraštajima blizu šezdesete godine, no polako se i ta generacija umara, nastupaju problemi s bolešću pa svoje aktivnosti u narodnosnim zajednicama smanjuju, a pomlatka nema. Njihova djeca odselila su se u grad (u najviše slučajeva u daleki grad ili u inozemstvo) ili zbog neznanja jezika potpuno prekinula vezu s hrvatskom zajednicom. Stanje u naseljima uopće nije ohrabrujuće po pitanju očuvanja hrvatske zajednice, koja je već potpuno razrijeđena s većinskim stanovništvom (koje je pokupovalo sve prazne kuće), a čak i sa strancima koji su se doselili iz drugih država. Nažalost, iz tjedna u tjedan po jedan stanovnik naših sela odlazi na vječna počivališta, a njihovo je mjesto nenadoknativo. Najčešće znamo za one osobe koje su se istaknule sa svojim javnim nastupima (voditelji nekih ustanova, kulturnih društava), ali bilo je i mnoštvo nepoznatih koji su jačali nacionalnu samosvijest njegovanjem jezika u obiteljskom krugu. Oni su njegovali tradicije, uključivali se u kulturne skupine. Bili su bez ikakvih funkcija, razgovarali na ulicama na hrvatskom jeziku, prije mise molili krunicu na hrvatskom jeziku, pekli tradicionalne kolače za priredbe... Možda svjesno, a možda i nesvjesno, ali s ljubavlju prema svojoj zajednici. Ogroman je gubitak i samo jedna hrvatska duša. Njihov spomen možemo čuvati samo ako nastavimo sve ono što su i oni radili – govorimo hrvatski na ulici, molimo krunicu na hrvatskom jeziku... Beta

GLASNIKOV TJEDAN

„Mađarska predsjednica Katalin Novák pomilovala je dvadesetak osuđenika u travnju 2023. godine, među njima i zamjenika ravnatelja ustanove za nezbrinutu djecu koji je pomogao ravnatelju da sakrije svoje radnje.“

Mađarska predsjednica Katalin Novák 10. veljače u izvanrednom obraćanju javnosti objavila je kako podnosi ostavku rekavši kako je pogriješila. Učinila je to nakon što je prekinula svoj posjet Katru i nakon pritiska javnosti zbog pomilovanja muškarca osuđenog za zataškavanje seksualnog zlostavljanja u dječjem sirotištu.

Mađarska predsjednica Katalin Novák pomilovala je dvadesetak osuđenika u travnju 2023. godine, među njima i zamjenika ravnatelja ustanove za nezbrinutu djecu koji je pomogao ravnatelju da sakrije svoje radnje. Žrtve seksualnog zlostavljanja bili su maloljetnici smješteni u ustanovi za nezbrinutu djecu. Ravnatelj ustanove državne skrbi za djecu bludničio je nad najmanje desetero štićenika od 2004. do 2016. godine. Nakon što je sve otkriveno, obojica su proglašena krivima i osuđeni 2018. godine na zatvorske kazne. Ravnatelj doma za nezbrinutu djecu dobio je osam godina, a djelatnik tri godine i četiri mjeseca zatvora jer je poticao žrtve da šute i zataškavao njihovo iskorištavanje. U travnju 2024. godine taj pomagač pedofila odlukom predsjednice Katalin Novák pomilovan je s još 20 osuđenika tijekom posjeta pape Franje Mađarskoj. Predsjednica Novák učinila je to unatoč stalnom osobnom zastupanju tradicionalnih obiteljskih vrijednosti i zagovaranju zaštite djece.

„Pogriješil sam. Danas je posljednjidan da vam se obraćam kao predsjednica. Donijela sam odluku o pomilovanju prošlog travnja vjerujući da osuđenik nije zlostavljao djecu koju je nadgledao. Pogriješila sam jer je pomilovanje izazvalo sumnju po pitanju nulte tolerancije prema pedofiliji“, dodala je. Za sporno pomilovanje

javnost je doznala tek početkom veljače te je u Budimpešti 10. veljače održan i oveličajni prosvjed. Nakon otkrića skandala premijer Mađarske Viktor Orbán 8. veljače u izvanrednom obraćanju javnosti putem svoje Facebook stranice izjavio je kako za pedofile nema pomilovanja te je podnio parlamentu ustavni amandman po kojem, ako ga parlament prihvati, predsjednik države neće moći pomilovati zlostavljajuće djece i počinitelje kaznenih djela nad njima.

Nakon što je mađarska predsjednica 10. veljače objavila kako podnosi ostavku, ostavku sa svih političkih funkcija dala je i Judit Varga, koja je u vrijeme pomilovanja bila ministrica pravosuđa. Predsjednika u Mađarskoj bira parlament.

Desetci tisuća Mađara su, kako donosi Hina, 16. veljače izišli na ulice Budimpešte kako bi prosvjedovali zbog slučaja prikrivanja seksualnog zlostavljanja zbog kojeg je predsjednica Katalin Novák iz stranke Fidesz odstupila s dužnosti. Na prosvjed u središtu Budimpešte pozvalo je devetero *influencera*, a šef Ureda premijera Mađarske istoga dana na konferenciji za tisak rekao je da su predsjednica i ministrica pravosuđa preuzele odgovornost za taj incident te da vlada to pitanje smatra zatvorenim. Dodao je da je važno „gledati u budućnost“ te da će vlada raditi na jačanju mjera za zaštitu djece. Mađarska javnost traži i odgovornost nekadašnjeg ministra ljudskih resursa reformatskog biskupa Zoltána Baloga, koji je 16. veljače odstupio s jedne od svojih funkcija u mađarskoj reformatskoj crkvi, zbog umiješanosti u proces pomilovanja koji je potpisala Novák.

Branka Pavić Blažetin

HRVATSKI glasnik

Čitajte i širite Hrvatski glasnik, tjednik Hrvata u Mađarskoj!

Nagrada za narodnosti grada Baje 2023. godine dodijeljena dr. Živku Gorjancu

Krajem prošle godine dodijeljena su javna priznanja Grada Baje. Među trinaest nagrađenih bio je i umirovljeni profesor Visoke škole Józsefa Eötvösa u Baji dr. Živko Gorjanac, višedesetljetni voditelj Hrvatskog odjela Instituta za narodnosne i strane jezike.

Dr. Živko Gorjanac preuzima nagradu

Kako stoji u obrazloženju priznanja, Nagrada za narodnosti grada Baje dodijeljena mu je za izvanredno djelovanje na očuvanju i održavanju hrvatskoga jezika, tradicije hrvatskih crkvenih blagdana i opstojnosti hrvatskog nacionalnog vjerskog života te kršćanske vjere, čovjekoljublja i osjećaja identiteta koji je obilježio njegov život. Gradsko vijeće Samouprave grada Baje dodijelilo mu je Nagradu za narodnosti grada Baje potkraj prošle godine u povodu obilježavanja 327. obljetnice proglašenja Baje gradom. Nagradu mu je u gradskoj vijećnici uručila gradonačelnica Klára Nyirati na svečanoj sjednici Gradskog vijeća.

Čestitamo dr. Živku Gorjancu na priznanju za višedesetljetni predani rad u odgoju hrvatske mladeži, pa tako i očuvanju vjerskog života te jačanju identiteta bajske Hrvata!

Stipan Balatinac

FOTO: Facebook – Baja város

VOJNI KONTINGENT U MAĐARSKOJ

Šezdeset četiri pripadnika i pripadnice 4. hrvatskog kontingenta 12. veljače svečano je ispraćeno u Mađarsku, gdje će sudjelovati u aktivnostima u sklopu kolektivne obrane NATO saveza u srednjoj i istočnoj Europi, što će doprinijeti razvoju i sposobnosti hrvatskih Oružanih snaga.

U okviru aktivnosti ojačane budnosti NATO-a u srednjoj i istočnoj Europi formirane su nove borbene grupe sastavljene od multinacionalnih savezničkih snaga u Mađarskoj, Slovačkoj, Bugarskoj i Rumunjskoj. Tako su u Mađarsku od srpnja 2022. do kraja siječnja 2024. upućena tri hrvatska kontingenta s ukupno 193 vojnika. Pripadnici 4. hrvatskog kontingenta u Mađarskoj će provesti sedam mjeseci. Strukturu kontingenta čine zapovjedni nacionalni

tim, stožerno osoblje, vod vojne policije, taktički tim za civilnu vojnu suradnju, tim za uklanjanje eksplozivnih naprava i medicinski tim.

Zapovjednik kontingenta Antonio Tokić rekao je da je kontingent spoj mladosti i iskustva jer među članovima ima onih koji su već bili u misijama i onih kojima je ovo prva misija. Tokić je uputio posebnu zahvalu članovima obitelji vojnika zbog pružene potpore te svima koji su za

vrijeme priprema sudjelovali u organizaciji, opremanju i obuci vojnika.

Državni tajnik u Ministarstvu obrane RH Zdravko Jakop istaknuo je da živimo u vremenu koje nas je podsjetilo da mir nikad ne smijemo uzeti zdravo za gotovo. Jakop je istaknuo da je za 25 do 30 posto povećan iznos dnevnica za rad na terenu u operacijama potpore miru, u operacijama odgovora na krizu, u humanitarnim operacijama i u drugim inozemnim aktivnostima.

Izvor: HINA

SIGET – Gradsko vodstvo Sigeta 13. veljače obilježilo je 335. godišnjicu oslobođenja grada od Turaka i turske vladavine. Proslavi su nazočili i predstavnici čakovečke Zrinske garde. Turci su Siget zauzeli 1566. i vladali gradom 112 godina. Posljednji sigetski paša napustio je Siget 13. veljače 1689. godine, a upravljanje gradom preuzeo je carski časnik talijanskog podrijetla Gabriele Vecchi. Grad su počeli naseljavati novim stanovnicima i uz nekoliko pokrštenih turskih obitelji uselili su Hrvate iz Bosne, Srbe, Nijemce i Mađare te se grad počeo ponovno razvijati u okviru Habsburškog Carstva. Vijenac sjećanja u spomen na taj važan datum položio je i generalni konzul Drago Horvat.

Foto: Szigetvári Kultúr- és Zöld Zóna Egyesület

Članovi Zrinske garde

POPIS STANOVNIŠTVA 2022.

Hrvati u Željeznoj županiji

Hrvati u Željeznoj županiji prema popisu stanovništva iz 2022. godine po brojčanosti se nalaze na trećem mjestu s 2523 popisana pripadnika hrvatske narodnosti. Prema posljednjem popisu stanovništva Željezna županija, poput drugih županija, bilježi pad hrvatskog stanovništva u odnosu na popis iz 2011. godine. Dok je 2011. godine popisano 3197 pripadnika hrvatske narodnosti, 2022. godine popisano je 2523 stanovnika – to su 674 pripadnika manje, tj. 21 % manje. Isto tako opao je broj onih koji se smatraju Hrvatima: dok su 2011. bile 3102 osobe koje su se izjasnile kao Hrvati, 2022. godine to je samo 2357 osoba (741 manje, tj. 18 % manje). Broj osoba koje govore hrvatski kao materinski jezik također je u opadanju: 2011. godine 2366 žitelja izjavilo je da im je materinski jezik hrvatski, a 2022. samo 1298 (1032 manje, čak 43 % manje). Jednako tako smanjio se broj onih koji u društvu, u obiteljskom i prijateljskom krugu govore hrvatski jezik: 2011. ta je brojka bila 2383, a 2022. 1298 (1085 odnosno 45 % manje). Od gradova u Željeznoj županiji u kojima je i prije 11 godina bilo popisano dovoljno pripadnika za utemeljenje hrvatskih narodnosnih samouprava

najviše pripadnika popisano je u Sambotelu, ukupno 416 (mali porast, od 0,56 %), zatim u Kisegu (222) te u dvama gradovima: Čepregu (53 pripadnika hrvatske narodnosti) i u Biku (49 pripadnika). U naseljima najveći broj pripadnika hrvatske narodnosti zabilježen je u Petrovu Selu, ukupno 602. Zatim slijedi Narda s 236 pripadnika hrvatske narodnosti, Hrvatski Židan s 296, Prisika sa 149, Gornji Četar sa 121, Hrvatske Šice sa 68 i Plajgor s 28 pripadnika.

Beta

		2011.	2022.	%
Željezna županija	pripadnik hrvatske narodnosti	3197	2523	- 21
	Hrvat	3102	2357	- 18
	materinski jezik hrvatski	2366	1334	- 43
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	2383	1298	- 45
Sambotel (Szombat-hely), sjedište županije	pripadnik hrvatske narodnosti	441	416	+ 0,56
	Hrvat	412	372	- 0,97
	materinski jezik hrvatski	226	168	- 25
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	225	168	- 25
Kiseg (Kőszeg)	pripadnik hrvatske narodnosti	263	222	- 15
	Hrvat	253	210	- 16
	materinski jezik hrvatski	153	86	- 37
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	154	65	- 57

		2011.	2022.	%
Čepreg (Csepreg)	pripadnik hrvatske narodnosti	62	53	- 14
	Hrvat	60	48	- 20
	materinski jezik hrvatski	31	26	- 16
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	26	20	- 23
Bike (Bükk)	pripadnik hrvatske narodnosti	26	49	- 46
	Hrvat	26	49	- 46
	materinski jezik hrvatski	11	8	- 27
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	9	7	- 22
Petrovo Selo (Szent-péterfa)	pripadnik hrvatske narodnosti	792	602	- 23
	Hrvat	782	583	- 25
	materinski jezik hrvatski	603	411	- 31
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	654	386	- 40

		2011.	2022.	%
Narda (Narda)	pripadnik hrvatske narodnosti	291	236	- 18
	Hrvat	290	225	- 22
	materinski jezik hrvatski	236	152	- 35
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	245	165	- 32
Hrvatski Židan (Horvátzsi- dány)	pripadnik hrvatske narodnosti	440	296	- 32
	Hrvat	435	282	- 35
	materinski jezik hrvatski	412	168	- 59
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	421	190	- 54
Prisika (Peresznye)	pripadnik hrvatske narodnosti	231	149	- 35
	Hrvat	229	140	- 38
	materinski jezik hrvatski	218	87	- 60
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	214	82	- 61

		2011.	2022.	%
Gornji Četar (Felsőcsatár)	pripadnik hrvatske narodnosti	199	121	- 39
	Hrvat	195	115	- 41
	materinski jezik hrvatski	183	72	- 60
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	188	76	- 59
Hrvatske Šice (Horvátlovó)	pripadnik hrvatske narodnosti	110	69	- 37
	Hrvat	109	68	- 37
	materinski jezik hrvatski	102	45	- 55
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	77	49	- 36
Plajgor (Ólmod)	pripadnik hrvatske narodnosti	48	28	- 41
	Hrvat	48	26	- 45
	materinski jezik hrvatski	45	14	- 68
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	44	12	- 72

Népszámlálás 2022

Hrvatski dan na Rackom prelu u Dušnoku

U okviru tradicionalnog Rackog prela Mjesne samouprave Dušnoka – koje je između 2. i 10. veljače priređeno u mjesnom Kulturnom domu uz pokladne sadržaje za djecu, mlade i odrasle – 9. veljače održan je tradicionalni Dan rackih Hrvata s veličanstvenim cjelovečernjim kulturnim programom. U dupkom punom domu kulture brojna je publika uživala u tradiciji, pjesmi, plesu i tamburi te izvođače nagrađivala gromoglasnim pljeskom.

Prijepodne je u mjesnom Kulturnom domu održana obrtnička igraonica za djecu, a poslijepodne je uz poučavanje zainteresiranih prikazano tradicijsko pripremanje domaće gibanice.

U organizaciji Hrvatske samouprave Dušnoka u večernjim satima priređen je cjelovečernji prigodni kulturni program uz sudjelovanje mjesnih hrvatskih plesnih skupina. Program je otvorila Estera Holdas prisjećanjem na nekadašnja prela dušnočkih rackih Hrvata. Kao i uvijek, svojim živopisnim kazivanjem i pjevanjem nasmijala je okupljene.

Nakon nje predsjednik Hrvatske samouprave Dušnoka David Pozsonyi srdačno je pozdravio goste, sudionike programa i sve Dušnočane, među njima posebno generalnog konzula RH u Pečuhu Dragu Horvata, zamjenicu predsjednika Hrvatske državne

Srednja skupina KUD-a „Biser“ s učenicima nižih i viših razreda

Voditeljica KUD-a „Biser“ Éva Tamaskó s polaznicima vrtića

samouprave Angelu Šokac Marković, zamjenicu ravnatelja Kulturnog centra bačkih Hrvata Eszter Bogárdi, predsjednike hrvatskih samouprava iz Bačina, Kalače i Santova te dušnočkog načelnika Istvána Mindszentija i bilježnicu dr. Editu Weichner.

Program je otvorila mala skupina KUD-a „Biser“, koju čine polaznici vrtića, koja je prikazala dušnočke rackohrvatske dječje igre, plesove i pjesme u koreografiji priznatog

koreografa i voditelja pečuskog KUD-a „Tanac“ Joze Szávaija. Mnogima je ovo bio prvi nastup, a uvijekbala ih je voditeljica KUD-a Eva Tamaskó, koja ih poučava hrvatske plesove i pjesme u vrtiću te usađuje ljubav prema rackohrvatskoj tradiciji. Uslijedio je nastup srednje skupine „Biser“, s učenicima nižih i viših razreda, koji su ovaj put izveli bunjevačke plesove i pjesme. U nastavku večeri solistica Mira Varga Skaczal izvela je

pjesme *Ne dirajte mi ravnicu*, *Vesela je Šokadija* i *Tri sam dana kukuruze brala* u pratnji Orkestra „Zabavna industrija“. KUD „Biser“ ovom prigodom predstavio se s jednom novom koreografijom – međimurskim plesovima u koreografiji Joze Szávaija. Tamburaški sastav bajske Osnovne umjetničke škole „Danubia“ pod vodstvom učitelja tambure Attila Csuraija izveo je nekoliko bunjevačkih melodija i pjesama, među njima i uspješnice Zvonka Bogdana uz vokal Gábor Kissa. Kao gost nastupio je i Njemački zbor iz Harte. Program je završen iznimno lijepom i vrijednom koreografijom dušnočkih koledara, božićnih čestitara s prepoznatljivim napjevima u koreografiji Joze Szávaija, koji je i sam nastupio. Cijeli program odisao je ljubavlju svih naraštaja, od najmanjih do najstarijih, prema svojoj rackohrvatskoj tradiciji, hrvatskim plesovima, pjesmama i običajima. Ujedno je bio i potvrda vrlo dobre i plodonosne suradnje s priznatim koreografom i voditeljem KUD-a „Tanac“ Jozom Szávaijem.

Hrvatski dan Rackog prela u Dušnoku završio je druženjem gostiju i plesnom zabavom uz domaći Orkestar „Zabavna industrija“, pa je zabava potrajala do sitnih sati.

S. B.

HRVATSKI BAL U PEČUHU

U organizaciji Hrvatske samouprave Pečuha 2. veljače održan je Hrvatski bal. Okupljene je u pečuškom Hotelu „Laterum“ u ime organizatora pozdravio predsjednik Hrvatske samouprave Pečuha Stjepan Blažetin, a obratili su im se i generalni konzul Drago Horvat te gradonačelnik Pečuha Attila Péterffy.

Plesna skupina Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma „Miroslav Krleža“

Svečani program bala otplesali su učenici plesne skupine Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma „Miroslav Krleža“ pod vodstvom profesorice Erike Žarac. Djevojke viših razreda osnovne

kola koja publika toliko voli. Bogata tombola i izvrsno raspoloženje oraspoložili su goste koji su se zadržali do ranih jutarnjih sati. Pinka Band nije posustajao, tako da se još u četiri sata ujutro pjevalo s najizdržljivijima iako se već davno otpjevalo „Laku noć, svirači...“. Sav prihod bala ostvaren od tombola namijenjen je za potrebe škole Miroslava Krleže u Pečuhu, kako je bilo i 2023. godine. Glavnu nagradu na tomboli, produženi vikend u Pansionu „Zavičaj“ u Vlašići-

MOHAČ – Vincekovo na mohačkoj Planini 2024. godine proteklo je u veselom raspoloženju, kako i priliči mohačkim vinogradarima. U tom gradiću na Dunavu živi brojna hrvatska zajednica u skladnom suživotu s većinskim narodom i drugim narodnostima. Svi oni imaju vinograde na Planini i svi njeguju kulturu vinograda i vina. Među najboljima su upravo Hrvati. Tako su se i ove godine, shodno tradiciji, okupili na zajedničkom blagoslovu trsa koji je obavio mohački župnik Ladislav Bačmai, a prvi trs obrezao je gradonačelnik Mohača Gábor Pávkovics. Vinogradari i vinari otvorili su svoje podrumce i čekali goste, a nije izostala ni tamburaška svirka i šokačka pisma.

Vjerni gosti pečušskog hrvatskog bala

škole i gimnazije pokazale su pravo plesno umijeće otplesavši koreografiju „Jabuke“ koju je s njima uvježbala profesorica Žarac. Balu je nazočilo stotinjak gostiju koji su uživali u dobroj hrani, društvu i glazbi. Za dobro raspoloženje gostiju brinuo se sastav Pinka Band, a na sat-dva pripomogao je i Orkestar „Baranja“ svirajući poznata

Ugledni gosti

ma na Pagu, sretnom dobitniku uručio je predsjednik HDS-a Ivan Gugan. Nagradu je dobio Ivan Gyöngyös. Balu je nazočio i glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solga.

Branka Pavić Blažetin

MOHAČ – U organizaciji Hrvatske samouprave Mohača 27. siječnja održan je Mohački šokački bal. U programu otvorenja bala nastupio je narodnosni KUD „Mohač“. Bal je otvorio gradonačelnik Mohača Gábor Pávkovics. Bio je to bal s naramkom uz bife koji je radio do kasnih sati. Bogata tombola oduševila je nazočne, koje je zabavljao Orkestar „Badel“. Bal je održan u mohačkom Omladinskom centru. Za mohački bal tražila se karta više.

MOHAČ – U Mohaču je u siječnju održana sveta misa na hrvatskom jeziku, tzv. šokačka misa kojoj je tamburašku podlogu dao mohački Orkestar „Planina“. Misa je održana u crkvi na Trgu Szepessyja.

I svirači trebaju predahnuti

MOHAČ I STRAŠNE BUŠE

O mohačkim pokladama već smo toliko toga rekli i napisali da bismo o tome mogli i knjigu izdati. Ali se čita malo toga što mi napišemo, a ako se i čita, onda se bezočno prepisuje i škarama reže bez navođenja izvora, autora teksta i autora fotografije. Tako da se čovjek zaprepasti i stane te pomisli „Tko je ovdje lud?“. Mi pišemo na hrvatskom jeziku i u Mađarskoj izdajemo napisano. Svjedoci smo i toga da, kad dođe neki od medija iz Republike Hrvatske i napiše kako topla voda teče iz slavine s crvenim znakom, to među ostalima i naši uvaženi Hrvati u Mađarskoj dijele kao da je napisano kako je u slavini otkriveno zlato.

Šokačke djevojke

Strašna larfa

Rijetko će se tko u svojim osvrtima osvrnuti na atribute koji se 2024. godine dodaju kad se govori o običaju mohačkih buša. Ništa manje znakovit nije ni običaj bajske maškare, koji je obnovljen nakon 30-ak godina.

Mohač je bio pozornica buša od pokladnog četvrtka 8. veljače do pokladnog utorka 13. veljače. Toliki programi u šest dana mirno se mogu rasporediti na cijelu godinu. Ali grad živi za tih šest dana, i grad i ljudi. Kažu kako je organizacija povjerena nekoj budimpeštanskoj tvrtki i kako će se time izgubiti onaj lokalni šarm koji su imale mohačke poklade, kako je bilo znatizeljnika, ali ne i potrošača jer su novčanici dobro stanjeni. Sve u svemu, u mohačkim bušama – toj zbrci boja, mirisa, zvukova, znoja i maski – našli su se mnogi, pa tako i brojna kulturna društva i orkestri kojima mi tepamo kako su hrvatski (jer su njihovi članovi podrijetlom Hrvati i njihovi prijatelji Mađari). *Hrvatski* su i kad sviraju ono što su davno naučili, ono njihovo „delslavsko“.

Svečani program dana otvorio je gradonačelnik Mohača u Omladinskom centru

uz sudjelovanje učenika MTA-a Széchenyi i polaznika vrtića MTÓ iz vrtića Eötvös i Rókus. Toga je dana održan i mimohod koji je predvodila dječja skupina Čitaonice mohačkih Šokaca od same Čitaonice do glavnog gradskog trga, Trga Széchenyi. Jankele, male buše, dječje skupine, prikaz bušarskih predmeta, dječja skupina KUD-a „Zora“ čiji je voditelj István Darazsacz vodio više plesačnica na glavnom Trgu Széchenyi. Svirali su orkestri „Glasovi“, „Misija“, „Planina“. Otvorene su brojne izložbe u Muzeju „Dorottya Kanizsai“, pa tako i obnovljena stalna izložba „Népek találkozása a mohácsi Dunánál“ uz Orkestar „Poklade“... Svirana je na gradskom trgu plesačnica s Orkestrom „Planina“, južnoslavenska plesačnica s orkestrom Józsefa Kovácsa.

U petak je u Muzeju „Dorottya Kanizsai“ održana promocija trojezične knjige KUD-a „Tanac“ „Baranjske narodne nošnje – mohački Šokci“ uz svirku Orkestra „Radost“. Petak je bio u znaku regionalnog natjecanja u pjevanju za polaznike škola na njemačkom jeziku, u Dvorištu buša otvaranja izložbe

TRENUTAK ZA PJESMU

Svijet

Svijet je pun sitnih zvukova.
Zatreseš glavom
i već čuješ ubod
suhog broja u
skrivenom uhu.
Negdje (a gdje?)
lake bube pomiču
papire svojih krila,
šušte, šušaju,
mrve sitnu misao
u nepostojeću
kretanju, sjenu,
san.

Danijel Dragojević

dječjih radova „Ophod buša – srcem – dušom”, izložbi, primanja brojnih prijateljskih delegacija, u sklopu otvaranja izložbe u Kinu „Kossuth” nastupio je i Orkestar „Orašje”, a na glavnom trgu uz ostale raznorazne skupine nastupila je Hrvatska plesna skupina iz Birjana. U petak je bio i Šokački bal uz Orkestar „Glasovi”. Bal je održan u organizaciji Hrvatske samouprave Mohača, a otvorio ga je nastupom KUD „Mohač”.

Subota je bila u znaku događanja, kao i petak, na brojnim gradskim lokacijama na otvorenim, ali i u zatvorenim prostorima. Na pozornici Kulturne četvrti „Selyemgyár” nastupio je KUD „Marica” iz Salante. Južnoslavensku plesničicu na glavnom gradskom trgu svirao je Orkestar „Zora”. Subotnje, kao i nedjeljne programe, teško je i nabrojiti. Mi se osvrćemo tek na izvođače s hrvatskim

Strašna buša

Alegorijska kola

predznakom. Tako je u Muzeju održan koncert dudaša. Nastupili su dudaši iz Francuske, Srbije, Hrvatske, Bugarske, dudaški orkestri „Mišina” i „Virtus”.

Nedjelja je, kao i uvijek, *dan d.* Tad je nepregledno mnoštvo buša, neke s Vade u čamcima stižu podno zidina grada i napučuju njegove ulice i trgove, kažu kako ih je ove godine bilo domalo dvije tisuće. Nismo uspjeli prebrojiti. Veselje je na gradskim ulicama, trgovima, a centar veselja i paljenje pokladne lomače na glavnom je gradskom trgu. Toga je dana u Mohaču nastupila i Plesna skupina iz Erda „Igraj kolo” uz pratnju Orkestra Lászlóa Halásza, dok su kod Šokačke skele strašne buše s Vade plesom dočekali članovi KUD-a „Podravina” iz Barče i „Drava” iz Lukovišća. Tu je bio HKUD „Beli Manastir”, na glavnom trgu pak južnoslavenska plesničica s Istvánom Darazsczem i Tamburaškim sastavom „Misija”. Na Trgu Piac bila je južnoslavenska plesničica s tulumjskim Orkestrom „Kolo”.

Malo se gubim u nabranjanjima i zaboravljam priču o osamljenoj buši koja se šeće Šokačkom četvrti početkom 20. stoljeća, i to skrivečke jer je proganjana i zabranjeno je „obući se u bušu”, povući kudjelju, posipati

žene i cure... Kad bi sad ustao taj stari „Šokac”, ne znam što bi rekao. Mislim kako najprije ne bi prepoznao svoju četvrt ni kuću ni grad u kojem je ophod buša bio dio života, svakodnevice i identitetski kod.

U ponedjeljak je zato bilo malo intimnije. Tako je u dvorištu Čitaonice mohačkih Šokaca kod spomen-ploče Anke Keršić položen vijenac sjećanja uz Orkestar „Komšiluk”, a Mohačani su se odmarali za pokladni utork, kad su zadnjim atomima snage i uz pomoć „bušara” i orkestra, plesača, spalili još jednom na lomači lijes s „Pokladama” i otjerali zimu te objesili larfe i bundu, opanke i strašne rekvizite... A lijepe buše skinule su svoje zanosne maske i vela (ako im ih usput nije poderala strašna buša), djeca su s roditeljima spremila svoje bunde i cipele te napokon mirno zaspala jer su i ove godine naučila kako je važno biti dio priče i kako je važno otjerati zimu.

Branka Pavić Blažetin
Foto: MTI / Judit Ruprech

Bogatstvo...

Foto: MTI / Judit Ruprech

Preko Dunava s Vade u grad

Izložba „Cvjetna dinamika“ u Croatici

Multimedijskom dvoranom Croatica 25. siječnja vladale su žarke boje i mediteranski ugođaj. Naime, otvorena je izložba „Cvjetna dinamika“ svestrane umjetnice hrvatskih korijena Orsolye Péntek. Orsolya, koja slika još od četvrte godine, također je i nagrađivana spisateljica eseja, poezije, romana. Izložbu je otvorio povjesničar umjetnosti Dinko Šokčević, a ugođaju je doprinio i stipendist CEA-a (Central European Academy) Jovan Živanović, koji je uz gitaru otpjevao pjesme Olivera Dragojevića, Massima i Gibonnija. Brojnim prisutnima obratili su se i organizatori: ravnateljica Neprofitnog poduzeće za kulturnu, informativnu i izdavačku djelatnost „Croatica“ Timea Šakan-Škrilin i predsjednik Hrvatske samouprave Starog Budima – Bekašmeđera Attila Szoboszlai.

Dinko Šokčević, predstavljajući rad Orsolye Péntek, rekao je kako je svijet njezinih romana uvelike sličan svijetu njezinih slika, a to je svijet Mediterana. Dodao je kako su u njezinu prethodnom ciklusu „Taroti“ slike statičnije – kao mozaik, kockice raznih boja, vibriraju i to daje dinamiku slika – a ova izložba i nosi naziv „Cvjetna dinamika“ jer se prikazuju livade cvjetova u velikom, jakom pokretu. Ove slike imaju snažnu dinamiku, pa čovjek osjeća da može letjeti s njima iznad neke cvjetne livade. Dinko Šokčević, inspiriran izložbom, rekao je: „Bilo bi divno kad bi ove slike postojale u velikom formatu kao zidne slike. Nedavno sam sjedio u bolničkoj čekaonici i bilo je tako sumorno. Koliko bi bilo drukčije da su goli zidovi oslikani recimo ovakvim slikama.“

Orsolya Péntek kao slikarica bavi se sustavima simbola različitih tradicija, primjerice i urbanim prostorima. Njezina izložba „Venecija“ apstrakcija je boja i svjetala grada, a kao spisateljica bavi se nasljeđem Monarhije te odnosom čovjeka i povijesti.

Kao likovna umjetnica u proteklom desetljeću sudjelovala je na nekoliko skupnih izložbi, a njezine su najvažnije samostalne izložbe „Cannaregio“ 2019. godine u sjedištu MÉSZA (Dvorana „Károly Kós“), „Tarot“ 2021. u Galeriji „Esernyős“, „Kolaži – radovi na papiru“ 2021. u Kulturnom centru „E10“ i „Elementi“ 2023. u Salonu „Karinthy“. Radovi joj se nalaze u nekoliko privatnih kolekcija.

Prema riječima Orsolye Péntek još kao dijete znala je da želi biti umjetnica i toga se držala sve do svoje 25. godine, ali su se u njezinu životu dogodila dva zaokreta. Počela se jako zanimati za povijest kulture, točnije za jedno razdoblje – prijelazno razdoblje između antike i ranokršćanskog doba – posebice za povijest simbola tog razdoblja. Tad je mislila da će postati slikarica i povjesničarka kulture, pa je diplomirala povijest, ali u međuvremenu je počela pisati prozu kojom se sve ozbiljnije bavila. Povratne in-

Otvaranje izložbe „Cvjetna dinamika“

formacije također su bile dobre, pogotovo kad joj je objavljen prvi roman *Andaluzijske djevojke*, koji se proširio na trilogiju romana. Prije desetak godina ponovno je počela raditi kao likovna umjetnica nakon književne stranputice. Danas to dvoje ide zajedno. U međuvremenu, unatoč činjenici da je tijekom dva desetljeća objavila nebrojene eseje o kulturnoj povijesti i 2018. godine objavila knjigu o povijesti fotografije u Mađarskoj *Mađarska fotografija: 1840. – 1989.* (mađ. *A magyar fotó: 1840 – 1989*), odustala je od karijere kulturne povjesničarke.

Govoreći o svojem radu, umjetnica ističe: „U kojem se god žanru umjetnik izražavao, očito postoje markeri, karakteristike, manije koje su vezane uz njegovu osobnost, a ne uz žanr. Oni se pojavljuju u njegovim djelima, bilo da piše, slika ili sklada glazbu. Što se mene tiče, moj ukus kao pisca okrenut je Mediteranu, a kao slikarica radije obraćam pažnju na autore s Dalekog istoka i američku scenu. Od svojih suvremenika vjerojatno najviše volim Paola Cognettija i Paola Giordana, no među Portugalcima jako volim i Joséa Edoarda Agualusa. Moja su platna također previše šarena u usporedbi s mađarskim suvremenicima, a možda im je i svjetlo drugačije. Očarana sam umjetnošću

francusko-mađarskih emigrantskih slikara generacije mojih baka i djedova – Hantajja, Reigla i Rozsde. Smatram da su njihova djela vrijedna daljnjeg razmatranja. Mislim da su oni ishodiste, mjerilo.“

Zanimljivo je da autorica ne piše na standardan način, nego vidi i piše kao vizualni umjetnik. Prema njezinim riječima ona pusti da joj se film vrti u glavi, a kad ima kompletnu priču s bojama, svjetlima i vizualima, sjedne i napiše je, zatim dijaloge upiše u dotad „nijemi film“, priču. Orsolya Péntek ne percipira svijet na tekstnoj, konceptualnoj razini, što se vidi u njezinim knjigama koje kritičari etiketiraju „filmskim“ ili „slikovnim“. Autorica smatra da to nije njezin izum te joj je proza Géze Ottlika i Pétera Nádasza ugodna jer obojica upotrebljavaju vrlo snažne slike, a njihove priče vidi na platnu svoje mašte.

Za kraj Orsolya Péntek poručuje: „Važno je da čovjek kao umjetnik iznese novi aspekt istine, po mogućnosti bez svojeg ega. Dobra knjiga, slika, film i sl. počinju kad čovjek iza ega istruže opću ljudskost. To je prilično težak posao, nije ni čudo što malo ljudi uspije. I to nema nikakve veze sa slavom, barem ne neko vrijeme.“

Kršul

MAŠKARANJA

Pokladna maškaranja još su uvijek na sceni. Neka od pokladnih okupljanja u naseljima gdje u većini žive Hrvati imaju za cilj okupljati zajednicu. Takvo je i okupljanje koje u pokladnom razdoblju već više od dva desetljeća organizira Zaklada za Petrovo Selo kao i druga pokladna okupljanja u drugim gradišćanskohrvatskim selima: Nardi ili Gornjem Četaru. Pokladne su to zabave i balovi koji izgledaju kao da ih je obavezno organizirati – jer kako bi bez njih zapravo bilo poklada, gdje i kad bi se okupili oni koji su željni okupljanja prije nadolazeće korizme?

Velike zvijezde

Tako Koljnofci idu na jedan od najvećih karnevala, na Riječki karneval, već desetak godina, i to ne kao gledatelji, nego kao sudionici. I ove su se godine njihovi Koljnofski Didi – Kroidi predstavili u velikoj međunarodnoj karnevalskoj povorci.

Zašto je dobro maskirati se i zašto se neki ljudi vole maskirati barem na jedan dan? Gledajte mohačke buše ili zvončare ili svjetski poznate karnevale. Potrebna je velika logistika kako bi se moglo maškaranje. Nije danas dovoljno samo navući bundu i staru krpku na glavu. Karnevali su organizirani kao turističke atrakcije i sve oko njih kao potencijalan izvor zabave i prihoda od zabave.

Svi na pozornici

Nije to maskiranje kojim se straše i tjeraju demoni i zle sile ili zima i doziva proljeće. Nije to luženje lugom i strašna maska od koje se bježi glavom bez obzira, bez osvrtnja. Danas su maškaranja prije svega izvor

Vesela mladost

zabave, mogućnost opuštanja, igranja i stvaranja prilike za smijeh u svojoj društvenoj skupini. Ali i želja da se pretvoriš u neki lik koji ti je drag i kojim, rekli bi psiholozi, na neki način zapravo ocrtavaš sebe. Kao i inače, mislim da pretjeruju.

Maskenbal Zaklade za Petrovo Selo okuplja sve stanovnike. To je događanje koje se ne propušta. Ove je godine održan 3. veljače i, kao i uvijek, bio je tematski određen: *Fotós a rock 2024*. Oko glazbe. Bilo tko mogao je biti *rock*-glazbenik, glazbenik, gitarist. Bilo koji glazbeni žanr od popa do ozbiljne glazbe... Svi se vesele i maškaranju, svi oni koji su željni zabave. Orkestri „Pinka Band” i „Koprive”, „Žgano”, glumci, načelnica i zastupnici, ravnatelji, svirači, pjevači, djeca i mladi, svi. Jede se i pije, pjeva i pleše, izvlači se bogata tombola.

Ovako kazuju organizatori: „Uspjeh bala za Petrovo Selo je zasluga svakoga, ki su došli, dali su tombolu i podupirali priredbu. Velika hvala svirači, organizatori, gledatelji, izvođači! Skupa, za naše selo je vridno!”

Branka Pavić Blažetin
Foto: Dániel Timár

Mesopust u Undi

Tristotinjak stanovnika Unde, od kojih je 60-ak Hrvata, bore se za očuvanje običaja i tradicija. Kako nam reče predsjednik mjesne hrvatske samouprave Štefan Kolosar, to su stari običaji koji su obnovljeni početkom 60-ih godina. I ovoga puta undanski mesopust privukao je brojne stanovnike, a dječji maskenbal imao je velik uspjeh. „Faršinjak” je privukao i iseljene Undance. Svi skupa trudili su se „da dede požgu i zimu da požgu”. Načelnik sela Tamás Pintér i predsjednik Hrvatske samouprave Unde Štefan Kolosar bili su zadovoljni.

Undanci

Spomendan Đure Frankovića

U organizaciji lukoviškog hrvatskog narodnog vrtića 9. ožujka održan je spomendan Đure Frankovića. Već je ovo osma godina kako se taj dan priređuje. Kako za Hrvatski glasnik reče ravnateljica vrtića Aliz Iberpaker, čuvaju tako uspomenu na etnologa Đuru Frankovića, koji je rođen Lukovišću i s kojim je još za njegova života vrtić uspješno surađivao. Đuro Franković bio im je gost ili kao pripovjedač narodnih priča ili kao sakupljač ili kao pjesnik. Ostavio im je i veću novčanu

Pisac i humorist András Nagy Bandó

Bilo je zanimljivo

donaciju nakon svoje smrti. I danas njegova udovica Katalin Franković sa zanimanjem prati rad vrtića i pomaže oko organizacije spomendana, na kojem je organizatori srdačno iščekuju. Tako je bilo ove godine, kad im je baš toga dana u goste dovela poznatog

pisca i humorista Andrása Nagya Bandóa, koji je djeci kazivao vlastite stihove i prikazao neke od brojnih knjiga čiji je autor te se u njih i potpisao ako su djeca to tražila.

Djeca velike odgojne skupine pripremila su se s bogatim programom. Pro-

gram je bio u znaku „fašnika“ i pokladnih običaja s pjesmom i plesom te recitacijom. Slavilo se u obiteljskom krugu i bilo je vrlo intimno i sadržajno uz brojne radosne trenutke. Udovica Đure Frankovića Katalin Franković posebno je zahvalila djeci i djelatnicima vrtića na programu i čuvanju uspomene. Svečanosti su nazočili i zastupnici Hrvatske samouprave Lukovišća na čelu s predsjednicom Ružom Bunjevac. Hrvatska samouprava, kao i svake godine, dala je potporu održavanju spomendana. Svi zajedno položili su vijence sjećanja kod spomen-ploče podignute u čast Đure Frankovića na zidu zgrade seoskog poglavarstva, a činu su uz spomenute nazočili i zastupnici mjesne samouprave Lukovišća na čelu s načelnikom Józsefom Csonkom.

Branka Pavić Blažetin

Poziv na sudjelovanje

Revija tradicijske odjeće i izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan Republike Hrvatske

Udruga za očuvanje i promicanje hrvatske tradicijske kulture u Bosni i Hercegovini „Stećak“ u suradnji s Hrvatskom maticom iseljenika organizira jedanaestu Reviju tradicijske odjeće i izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan Republike Hrvatske. Održat će se od 8. do 14. srpnja 2024. u Tomislavgradu (BiH).

Cilj je ovoga programa susret i povezivanje Hrvata iz cijeloga svijeta radi promicanja naše zajedničke tradicijske kulture te upoznavanje i pružanje potpore Hrvatima u Bosni i Hercegovini, posebice u jačanju i očuvanju nacionalnog i kulturnog identiteta.

Na dosadašnjim revijama i izboru sudjelovale su Hrvatice predstavnice hrvatskih iseljeničkih zajednica iz različitih europskih zemalja, ali i s drugih kontinenata (od Sjeverne i Južne Amerike, Australije i Novog Zelanda) kao i predstavnice hrvatskih manjinskih zajednica. Organizatori putem javnog poziva pozivaju da se uključite i podržite Reviju i izbor u 2024. godini. Program i prijave: www.matis.hr.

FOTO: NADA SUDAREVIĆ

Mala stranica

Prijestupna godina

Godina 2024. posebna je za sve nas jer je prijestupna. Znamo da Zemlji treba 365 dana da napravi krug oko Sunca, no ipak joj treba malo više. Zemlji treba otprilike još četvrtina dana (oko 5 sati, 48 minuta i 45 sekundi), zbog čega svake četiri godine imamo prijestupnu godinu. Ona ima 366 dana i tako dobivamo ravnotežu. Iako se jedna četvrtina dana ne čini puno, u 100 godina mogao bi se dogoditi pomak od 25 dana. Prvi je put prijestupna godina uvedena u vrijeme Julije Cezara još 46. godine prije Krista te je prema njegovu, julijanskom kalendaru godina trajala u prosjeku 365 dana i četvrtinu. U 16. stoljeću na zahtjev pape Grgura XIII. sastavljen je gregorijanski kalendar jer su u pitanju i dalje bila velika odstupanja između tropske ili solarne godine i kalendara. Gregorijanski kalendar od solarne godine odstupa za svega 0,0003 dana, dakle jedan dan u više od tri tisuće godina. Kad je uveden, presko-

čeno je 10 dana kako bi se „nadoknadila razlika“. Dodatni dan svake četvrte godine služi kao kompenzacija za obnavljanje sati kalendarske godine u odnosu na solarnu i izbjegavanje niza neugodnih posljedica kao što je, primjerice, promjena godišnjih doba. Donosi li prijestupna godina sreću? Sigurno donosi onima koji su rođeni 29. veljače jer oni konačno na sam dan svojeg rođenja mogu slaviti rođendan. Međutim, s prijestupnom se godinom povezuju razna praznovjerja. U rimsko doba smatralo se da je produženje godine loš znak. Prema grčkom vjerovanju bolje je ne vjenčati se u prijestupnoj godini. Mnogi i danas vjeruju da taj dan donosi nesreću. Prema britanskoj tradiciji 29. veljače žena može zaprositi muškarca. Ako je on odbije, mora joj kupiti par svilenih rukavica i dati joj poljubac. U voćarstvu se vjeruje da voće posađeno u prijestupnoj godini rađa svake druge ili četvrte godine. Vjeruje se i to da

su ljudi rođeni toga dana vrlo kreativni, drukčiji od drugih i da imaju razvijeno šesto čulo. Oko 4 milijuna ljudi u svijetu rođeno je posljednjeg dana veljače tijekom prijestupne godine. Oni obično svoj rođendan slave 28. veljače ili 1. ožujka. Grad Anthony, koji se nalazi na granici Teksasa i Novog Meksika, proglasio se gradom prijestupne godine. Svake se četvrte godine ondje održava veliki festival i proslava rođendana za sve ljude koji su rođeni 29. veljače.

STIŽE NAM OŽUJAK

Ožujak je treći mjesec u godini i ima 31 dan. Smatra se da hrvatski naziv mjeseca dolazi od riječi *laž*, a odnosi se na prevrtljivost vremena u tom mjesecu. U rimskom kalendaru ožujak je bio prvi mjesec u godini. Prvim danom ožujka klimatološki počinje pro-

ljeće, što ga čini prvim od tri proljetna mjeseca (ožujak, travanj, svibanj). Ožujak je mjesec u kojem se vrijeme znatno mijenja. Nastupa osjetan prijelaz iz hladnog u topli dio godine, no to se ne događa odjednom niti se događa naglo. Cijeli mjesec prožet je izmjenama hladnih i toplih razdoblja, a kako mjesec odmiče, toplina su razdoblja sve češća i trajnija. Dani se u ožujku naočigled produžuju, a nakon posljednje nedjelje u ožujku, kad počinje ljetno računanje vremena, dobivamo sat dnevnog svjetla više. Ožujak je uz veljaču jedan od najsuših i najvjetrovitijih mjeseci u godini. Nakon dugih zimskih mjeseci život se polako vraća u svijet prirode. Dani postaju duži, sunca je sve više, cvijeće počinje cvjetati, drveće i grmlje dobiva mladice, a iz zimskog sna budi se i životinjski svijet. Iako u rano proljeće nema dovoljno sunčeve svjetlosti i topline za formiranje mladica te njihov rast i cvatnju, vjesnici proljeća prevladali su taj problem. Oni imaju čašicu u kojoj drže hranjive tvari, minerale i škrob, koji su im potrebni za preživljavanje, a koje su pohranili još u prošloj godini. Energiju skupljaju tijekom zime i u lukovicama, a zatim je u rano proljeće upotrijebe za otvaranje cvijeta. Visibabe, šafrani i cica-mace mnogima su najljepši i najdraži vjesnici proljeća.

Priznanje Joži Đuricu za dugogodišnji rad na polju kulture

Jožo Đuric najveći je pokretač hrvatskih događanja u svojem rodnom selu, u Sumartonu. Ako je riječ o nekoj hrvatskoj kulturnoj, sportskoj manifestaciji ili o povezivanju s Hrvatskom, on je uvijek pri pomoći i vodstvu naselja i svim drugim udrugama, pojedincima. Za djelovanje na kulturnom polju u njegovu rodnom selu Mjesna samouprava Sumartona nagradila ga je Priznanjem za osobit doprinos u razvoju kulturnog života u mjestu. Priznanje mu je uručio načelnik Sumartona József Mihovics na prošlogodišnjoj priredbi Martinja, čiji je program i tad Jožo vodio.

Jožo s Pjevačkim zborom KUD-a „Sumarton“

Jožo Đuric već više desetljeća dobrovoljno radi na polju hrvatske kulture, na očuvanju hrvatske (kajkavske) riječi, na povezivanju hrvatske narodnosti s matičnom domovinom, a isto tako sudjeluje i u društvenom životu Hrvata. Raditi za očuvanje hrvatskog jezika i kulture u narodnosnoj zajednici u današnjim vremenima nije lako. Osoba koja radi u potpuno drugoj jezičnoj sredini (gdje provodi više od polovine svojeg života) nego što joj je materinski jezik mora ulagati dodatne napore u to da bi ga očuvala. Naravno, to nije teško onima koji to rade srcem, kojima je u svakodnevici upravo kultura predaka izvor snage. Takav je i Jožo Đuric, koji je od svojeg rođenja upijao hrvatski (kajkavski) materinski jezik i kulturu te ih nikad nije „usprio“ zaboraviti – iako nije pohađao hrvatsku srednju školu, iako je oženio Mađaricu i radio u mađarskom jezičnom okruženju. Veliku ljubav prema hrvatskom jeziku, običajima i kulturi može zahvaliti svojoj mami, koja mu je mnogo pričala u djetinjstvu. Jožo Đuric nikad nije mogao ostaviti svoje korijene i uvijek je neumorno radio na očuvanju hrvatstva u Sumartonu. Od 1999. godine vodi Kulturno-umjetničko društvo „Sumarton“, ali je i prije toga bio aktivan u hrvatskoj kulturi. Za vrijeme njegova

predsjedničkog mandata kulturno društvo proširivalo se s plesnom sekcijom, puhačima, tamburašima, dramskom i etnosekcijom te pjevačkim zborom – sve te sekcije i danas postoje. Jožo Đuric već peti mandat obnaša dužnost predsjednika Hrvatske samouprave Sumartona. Jedan je mandat bio i vijećnik Hrvatske državne samouprave, a u više mandata zamjenik načelnika sela. Među prvima je i dandanas kad treba organizirati neku hrvatsku priredbu. Zahvaljujući njegovim kontaktima kulturno društvo gostovalo je u mnogim mjestima u Hrvatskoj, Sloveniji i u hrvatskim regijama u Mađarskoj. Jožo je najponosniji na svoje sinove koji su krenuli njegovim stopama. Oni i dandanas sviraju u sumartonskom tamburaškom sastavu te govore hrvatski jezik. Tijekom više desetljeća rada na kulturnom polju dobio je razna priznanja, ali možda mu je ipak najdraže ovo koje je dobio od svoje zajednice u kojoj i najviše radi.

„Naravno da je čovjeku lijep osjećaj dobiti bilo kakvo priznanje, ali najveća je čast dobiti od svojih i na tome sam vrlo zahvalan svima onima koji su mislili na mene, ali kako sam rekao i prilikom preuzimanja priznanja: ‘Jedna lasta ne čini proljeće’. Bez dobrog društva, bez ljudi koji su imali slu-

ha za sve ideje, za sve aktivnosti ni moj rad ne bi značio ništa. Posebno mi je drago da su mi se i sinovi zarazili s hrvatskom kulturom, a nadam se da će se zaraziti i moj mali unuk, koji je tek sad navršio godinu dana, ali tamburašku glazbu vrlo voli“, rekao je Jožo s osmijehom na licu. Jožo je i u mirovini najjači „motor“ hrvatske kulture u Sumartonu. lako se broj Hrvata u mjestu smanjio te je i znanje jezika slabije među mladima, veseli ga da su se mladi prošle godine uključili u plesnu skupinu i da su vrlo aktivni. Nada se da će KUD, koji je utemeljen 1996. godine, moći proslaviti i svoju tridesetu obljetnicu.

Beta

ZAGREB – Hrvatski sabor 9. veljače raspravljao je o tome da se potvrdi sporazum između hrvatske i slovenske vlade o izgradnji cestovnog mosta preko potoka Kamenica između naselja Obrež i Božakovo na hrvatsko-slovenskoj granici. Postojeći je most dotrajao i ne udovoljava tehničkim i infrastrukturnim uvjetima potrebnim za siguran i nesmetan promet i prelazak granice. Stoga su dvije vlade odlučile zajednički izgraditi novi cestovni most preko potoka Kamenica.

Ágota Horváth Guttengéber (Guttengéber Györgyné)

(1942. – 2024.)

Dana 26. siječnja na pečuškom groblju oprostili su se od tete Ági njezina obitelj, rodbina, prijatelji i poznanici. Teško je i zamisliti kako me više neće pitati „Kako si, naša članice?“ jer sam joj prije više od desetak godina obećala kako ću i ja doći pjevati u Ženski pjevački zbor „August Šenoa“. To nikad nije propustila spomenuti pri našim susretima.

Na pečuškom groblju u ime Ženskog pjevačkog zbora „August Šenoa“ od pokojnice Ágote Horváth Guttengéber oprostila se voditeljica zbora Marija Bošnjak.

Ágota Horváth Guttengéber rodila se 8. ožujka 1942. u Semartinu, a umrla je 3. siječnja 2024. u 82. godini života. Ona je na poziv tadašnjeg voditelja Ženskog pjevačkog zbora „August Šenoa“ Ladislava Matuškeka pristupila zboru i bila je jedna od njegovih ranih članica, sve do prije nekoliko godina, kad je zbog bolesti odustala od pjevanja i redovitih dolazaka na probe ponedjeljkom. Vrlo se rado uključila u rad zbora, tim više što je u zboru bilo više šokačkih Hrvatica iz Semartina. Osobito je bila vesela i sretna kad je mogla obući i na pozornici pokazati svoju prelijepu šokačku nošnju iz Semartina. Bila je vješta i naučila je od starijih žena svezati kapicu tako da joj u tome nije bilo ravne. Rado je tomu poučavala sve koji su to željeli naučiti.

Rado je dolazila na sve svete mise u Pečuhu služene na hrvatskom jeziku, nekoliko je puta inicirala i križni put na hrvatskom jeziku u svojoj matičnoj crkvi u Ulici Bártfa, a isto tako okupljala je žene na pobožnosti kod Snježne Gospe na molitveni sat Fatimskoj Gospi svakog 13. dana u mjesecu od 8:30 do 9:30 (sat molitve na hrvatskom jeziku). Taj se molitveni sat i danas održava uz sudjelovanje i uz pomoć hrvatskih samouprava brojnih naselja u Baranjskoj županiji koje poziva Marija Bošnjak, koju je prvi put pozvala upravo teta Ági. Rado je hodočastila svetištu Majke Božje u Međugorje, vodila ondje i vjerske skupine, a više je puta bila oduševljena sudionica Mladifesta u Međugorju. Ágota Horváth Guttengéber rado se odazivala na hodočašća i u Mađarskoj i Hrvatskoj. Posljednji je put sa Ženskim pjevačkim zborom „August Šenoa“ 23. rujna 2023. hodočastila na Državno hodočašće u Homokkomárom. Dugo je

bolovala, a iako je prije tri godine prestala dolaziti na probe, s pozornošću je pratila rad svojeg zbora. Od njega se i oprostila u svibnju 2023. godine jer je tad već znala da više neće moći pjevati.

Ostat će u sjećanju i svim članicama zbora i nama koji smo je poznavali. Pamtit ćemo njezino vedro lice, molitvene ruke i pjesme. „Pjevaj, Ágo, u nebu u anđeoskom zboru i počivala u miru Božjem!“, rekla je u završnim riječima oproštaja Marija Bošnjak.

Branka Pavić Blažetin
Foto: Facebook – Ákos Kollár

OLAS – Hrvatska samouprava Olasa i Hrvatska kulturna i vjerska udruga Olasa već su treći put u proteklih nekoliko godina pozvali bušare iz Mohača na olaski vrtički i školski karneval. Više od 30 mohačkih buša, strašnih i lijepih, djece i odraslih, obradovalo je 8. veljače polaznike vrtića i škole u Olasu. Samouprava Olasa ugostila je pozvane „bušare“ dok su se u školi pekli ukusni pokladni „kolačići“.

MOHAČ – Osnovna škola „Dr. Franjo Tuđman“ iz Belog Manastira i Osnovna škola „Széchenyi“ iz Mohača (MTAI Széchenyi Iskola) imaju višegodišnju kontinuiranu suradnju. Ona se ogleda u razmjeni učenika i djelatnika te sudjelovanju jednih kod drugih s raznim programima. I ove su godine učenici i pedagozi belomanaštirske škole posjetili Mohač u vrijeme poklada, 8. veljače, na male poklade. Učenici 4. razreda došli su sa svojim učiteljicama te su nazočili nastavi. Na satu Hrvatskog jezika upoznali se s običajem mohačkih buša. Razgledali su grad i Dvorište buša, a i sami su se mogli maskirati i sudjelovati u pokladnoj povorci malih poklada.

KISEŠKI BAL S HAJDENJAKI

Pandemija COVID-a i šparanje s energijom nisu omogućili u prošli tri ljeti da se organizira hrvatski bal u Kisegu. Poteškoće su se smanjile, tako je Hrvatska samouprava Kisega na 20. januar pozvala goste na 41. Hrvatski bal u Jurišičevu tvrđavu. Šandor Petković, predsjednik mjesne HS, je pozdravio časte goste: predsjednicu nimške samouprave Agnjicu Kőszegfalvi, predsjednika Društva gradišćanskih Hrvatov u Mađarskoj Vincu Hergovicha, javnoga

Hajdenjaki iz Dolnje Pulje pri nastupu

Predsjednik Hrvatske samouprave Šandor Petković i načelnik Kisega Béla Báthty trojezično otvaraju bal

bilježnika grada Kisega dr. Gábora Zalána i farnika Zoltána Kirnera. U velikom broju su došli ljudi iz okolnih hrvatskih sel na priredbu, na kojoj su ljetos po prvi put nastupili Hajdenjaki iz Dolnje Pulje, iz susjedne Austrije. Program i bal je otvorio Béla Báthty, načelnik Kisega. Po trojezičnim pozdravi, hrvatski, nimški i mađarski, lipo nakinčenu Vitešku dvoranu napunile su gradišćanske jačke, lica su razveselili gradišćanski tanci Hajdenjakov. Čuvanje i njegovanje gradišćanskoga bogatstva nazočni su velikim zadovoljstvom i veseljem slušali i gledali. Mladi tančoši Hajdenjakov su goste otprimali na prvi tanac i s tim se

je omogućilo razgibanje tijela i skupno jačanje hrvatskih jačkov. Štimung ovoga termina je već omogućio petroviski „Pinka band“, ki je zajedno živil sa svojom publikom, u kojoj je mladina neumorno vabila u zajednički tanac i stariji naraštaj. Drugačije uživanje je nudila vičera iz gostionice prisičke „Ciglenice“, a žaju je gasilo kiseško vino i po želji i druge tekućine. U polnoć ki su srični bili na tomboli mogli su se veseliti dobivenom daru. Sve je bilo dato za druženje i ugodno raspoloženje, koje su do zadnjega uživali Hrvati iz okraj i onkraj Gradišća.

Marija Fülöp Huljev

Konferencija „Gajde u Hrvatskoj i Europi“

U Muzeju Slavonije u Osijeku 9. veljače održana je konferencija o gajdama koju su otvorili direktor Turističke zajednice Općine Draž Filip Golubov i ravnateljica Muzeja Slavonije Zdenka Predrijevac.

O iskustvima i primjerima dobre prakse govorili su Mátyás Bolya, pročelnik Katedre za narodnu glazbu i izvanredni profesor na Glazbenoj akademiji Ferenc Liszta u Budimpešti, te Yan Cozian, glazbenik, skladatelj, gajdaš i učitelj okcitanskih (južnofrancuskih) gajdi.

Na panel-raspravi „Gajde u Hrvatskoj i Europi“ o položaju gajdaša i gajdi raspravljali su Naila Ceribašić, redovita profesorica na Institutu za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu, Stjepan Večković, solist na tradicijskim glazbalima u Ansamblu „Lado“ i izrađi-

Na panel-raspravi „Gajde u Hrvatskoj i Europi“

vač glazbala i voditelj seminara i radionica, te Andor Végh s Odsjeka za hrvatski jezik i književnost Filozofskog Fakulteta Sveučilišta u Peču, glazbenik i izrađivač gajdi.

Istoga dana u Topolju, u crkvi sv. Petra i Pavla, održan je gajdaški svečani koncert.

Najstarijom crkvom u Baranji, poznatoj po zvoniku kojega nema, cijele su se večeri pronosili zvukovi hrvatskih, mađarskih, bugarskih, francuskih, škotskih i makedonskih gajdi.

Izvor: etnoportal